

Adrian MIHALACHE

Politică perfidă

Un conducător politic inteligent știe să se eclipseze atunci când trebuie să ia măsuri nepopulare, lăsând responsabilitatea acestora subordonaților săi. Apoi, când ia din nou frâiele în mâini, face ca poporul să se simtă ușurat și-și mărește astfel popularitatea. Mao Zedong a practicat metoda, retrăgându-se în spatele colaboratorilor în timpul *Marelui Salt Înainte* – penibil eșuat –, ca să revină apoi în prim-plan, în timpul *Revoluției Culturale*, lăsându-și tovarășii pradă furiei colective. Stalin s-a retras în obscuritate și muțenie în prima etapă a războiului, nenorocoasă pentru sovietici, pentru ca să apară triumfător, la momentul potrivit. La fel de perfid procedează și ducele Vincențio, eroul piesei lui Shakespeare, **Măsură pentru măsură**.

Ducele anunță că părăsește temporar puterea, delegând-o unui loctiitor energic, Angelo, secundat de mai vârstnicul și ponderatul Escalus. Pretinde că vrea să se regăsească pe sine, călătorind și reflectând, dar scopul său real este să lase pe umerii altora răspunderea pentru măsurile drastice, care trebuiau impuse în vederea revigorării unui popor moleșit de permisivitate morală și laxitate juridică. Ducele rămâne însă în țară, deghizat în călugăr, pentru a supraveghea, incognito, mersul lucrurilor. Aparent, avem de-a face cu tema din *Viața e vis* de Calderon: succesul este testat, pentru a vedea cum reacționează când accede la putere. Este vorba, de fapt, de cu totul altceva: ducele se teme ca, asemenea lui Prospero, să nu fie deposedat și vrea să-i aibă cu ceva la mână pe loctiitori. Angelo se comportă ca Robespierre, iar Escalus ca Petru Groza. Primul instituie teroarea, celălalt încearcă să o tempereze, dar se resemnează curând, mulțumindu-se cu avantaje personale. Numele nu sunt alese la întâmplare. Angelo ascunde, sub aparențele virtuții, un șantajist ordinar: *O, what may man within him hide, / Though angel on the outward side!* Vrea să profite de Isabella, promițându-i viața fratelui ei, în schimbul favorurilor sexuale, fără a intenționa, de altfel, să-și țină cuvântul. Situația este aidoma celeia dintre Scarpia, Cavaradossi și Tosca din piesa lui Victorien Sardou, mai cunoscută ca operă lirică a lui Giacomo Puccini. Numele Escalus vine de la *scalus* (balanță) și sugerează moderație și ponderație, fără capacitate de reacție. La fel îl numește Shakespeare pe prințul Veronei, din *Romeo și Julieta*, și acesta bine intenționat, dar incapabil de a împiedica tragedia. Ducele se numește Vincențio, nume care vine de la *vincere*, el este, deci, un învingător, pentru că știe să manipuleze totul pentru propriul său interes. Va face astfel încât să evite rușinea Isabellei și moartea fratelui ei, dar ține lucrurile în secret, precum cărțile în mânecă, pentru a le juca la momentul potrivit. O incită pe Isabella la o stratagemă de substituție și ascunde salvarea fratelui ei, pentru a-l avea pe Angelo la mână, vinovat de șantaj, sperjur și omor. Dacă Angelo refuză să-i restituie puterea, „pac, la Războiu!”, cu dovada culpabilității sale. Îl trage de limbă pe Lucio, un tânăr libertin (Lucifer?), pentru a-și vedea propria imagine reflectată în mentalul „societății civile”. În piesă, revenirea la putere a ducelui înseamnă rezolvarea, pe cale amiabilă, a tuturor conflictelor. Angelo este iertat (de bună voie) și însurat (cu de-a sila), iar

Valentin MIHALI, Ilie GHEORGHE și Sorin LEOVEANU

Foto: Florin Chirea

Isabella devine ducesă, ca soție a lui Vincenzo. Singur Lucio este mai aspru pedepsit, căci puterea iartă ironia mai greu decât iartă crima.

Regizorul Silviu Purcărete a oferit, prin spectacolul remarcabil al Teatrului Național „Marin Sorescu”, din Craiova, o interpretare de o logică impecabilă a piesei, într-un fel superioară textului. El face să reiasă, cu mai multă claritate decât rezultă din text, perfidia manevrelor ducelui, care joacă mereu dublu. În final, printr-un joc de scenă perfect adecvat, ni se dezvăluie că mariajul lui cu Isabella este, de fapt, o siluire, aidoma celei încercate de Angelo. Ilie Gheorghe, în rolul ducelui, este în forma lui maximă, punând în evidență luminile și umbrele personajului, cu toate nuanțele intermediare. Din păcate, zgomotul trenului (ambianța sonoră, datorată lui Vasile Șirli, abuzează de acest efect) îi acoperă, uneori vocea. Momentul său de climax este monologul poetic, șoptit cu mare artă, de la sfârșitul primei părți. Cealaltă inovație majoră a regizorului este punerea în prim-plan a personajului Lucio, de altfel extrem de interesant. Shakespeare îl definește în *dramatis personae* ca pe un „fantastic”, termen echivalat de excepționala traducătoare, Ioana Ieronim, prin „cochet”. În viziunea lui Purcărete, Lucio este un intelectual amoral, care se acomodează cu „noul regim”, încercând să-l submineze pe dinăuntru. El stă aproape tot timpul pe scenă, într-un punct de observație din care, când supraveghează, când acționează, ca un agent SRI care se slujește pe sine, slujind puterea, în timp ce urmărește, de fapt, să dețină controlul. Control care îi scapă, însă,

deoarece vorbește prea mult: nu-și refuză niciodată, spre ghinionul său, plăcerea unei replici de efect. Sorin Leoveanu își compune rolul pe linia unui „băiat de băiat” din zilele noastre, adaptabil, bine intenționat, abil, dar imprudent. Intonațiile sale fac însă ca ironia să cadă, uneori, în bășcălie, ceea ce nu este tocmai în spiritul personajului.

Scăderea spectacolului este slabul accent pus asupra dezbaterii existențiale și morale. Relația dintre Isabella și fratele ei, Claudio, complicată prin conflictul dintre supraviețuire fizică și maculare morală, este prea puțin reliefată, mai ales că s-a tăiat masiv din text. Adrian Andone, în Claudio, dezavantajat de faptul că joacă mereu legat de un scaun, prăbușindu-se grațios, din când în când, o dată cu acesta, înscrie rolul în gama patosului romantic, în filiația Prințului de Homburg al lui Heinrich von Kleist. Este atașant și seducător, în condițiile în care trebuie să surmonteze restricțiile de mizanscenă. Ana Ularu are meritul de a fi corectă în intonație, și explicită în demers. Este departe, însă, de a reda inteligența și complexitatea personajului, căruia și regizorul îi acordă mai puțină atenție. Dar o contrabalansează Cerasela Iosifescu, în rolul Marianeii, logodnica lui Angelo, plină de vervă și cu tușe de autoironie. Julieta, iubita lui Claudio, este jucată de Romanița Ionescu în linia normală a rolului, fără stridente. Iulia Lazăr, în rolul codoașei, își valorifică impresionant darul de contorsionistă. O secundează bine Nicolae Poghirc, în rolul lui Pompey (bun nume pentru un amator de „pompe”), cu umor suculent, bine dozat.

Valentin Mihali este admirabil în rolul lui Angelo. El exprimă cu talent convingător amestecul subtil de ambiție, fanaticism, radicalism și slăbiciune, care formează substanța personajului său. Are eleganță chiar și în posturile grotești la care regia îl constrânge. Valeriu Dogaru balansează între bunăvoință și reticență în rolul lui Escalus. Foarte bun este Angel Rababoc, în rolul de executant conștiincios, dur și devotat, al dorințelor lui Angelo. Valer Dellakeza, în rolul aproape mut al lui Barnardine, acuzatul căruia nu-i pasă de osândă, iradiază energie și umor, chiar atunci când zace inert, pe podea. S-au remarcat, de asemenea, Mircea Tudosă, în Froth, victima sigură, Constantin Cicort, ca polițaiul Elbow (cel care dă „coate”). Gina Călinoiu, în rolul băiatului cântăreț, a oferit un moment încântător, bine legat de un altul, de mare efect vizual, cel al dialogului dintre Isabella și Mariana, realizat ca joc de umbre.

Scenografia gândită de Silviu Purcărete ca sistem de panouri glisante, este inspirată, dar, pentru a avea un adevărat impact, trebuie să funcționeze impecabil, ceea ce se va realiza, probabil, după ce spectacolul va fi rodat.

David Esrig, într-un *workshop* desfășurat la Sibiu, explica faptul că rezonanța unui spectacol depinde în mare măsură de contextul social și politic în care acesta este reprezentat. *Măsură pentru măsură*, spectacolul Teatrului Giulești, din perioada comunistă, în regia lui Dinu Cernescu, entuziasma prin caricaturizarea megalomaniei dictatorului. În condițiile actuale, Silviu Purcărete ne propune o meditație mai profundă asupra jocurilor de putere, independent de ideologia de la care acestea se revendică. La întrebarea „unde este conducătorul?”, Escalus răspunde „ducele este în noi”, subliniind faptul că puterea, în loc să fie acaparată, poate fi interiorizată. Spectacolul ne rămâne dator în ceea ce privește mesajul metafizic al lui Shakespeare. La întrebarea dacă oamenii pot deveni mai buni, dacă-și acceptă partea de rău, nu primim răspuns. De aceea, ea rămâne deschisă: *“They say, best men are moulded out of faults; / And, for the most, become much more the better / For being a little bad.”*